

A BIZTOSÍTÁSI MONOPÓLIUMTÓL A SOKSZEREPLŐS VERSENYPIACIG

INTERJÚ TRUNKÓ BARNABÁSSAL¹, A MAGYAR BIZTOSÍTÓK SZÖVETSÉGÉNEK
ELSŐ FŐTITKÁRÁVAL

Gilyén Ágnes

¹Trunkó Barnabás
nyugalmazott főtitkár
MABISZ
e-mail cím:
trunko12@gmail.com

Az interjút készítette:
Gilyén Ágnes
főosztályvezető
MABISZ
e-mail cím:
agnes.gilyen@mabisz.hu

Mi jellemezte a magyar biztosítási piac szabályozottságát a korábbi években, az ország Unióhoz való csatlakozása előtt? Jól szabályozott, átlátható, transzparens piac volt?

A magyar biztosítási piac a monopólium idején volt a legátláthatóbb! - mondják a cinikus biztosítástörténészek. A rendszerváltozás előtt (ne feledjük, hogy a biztosítási rendszerváltás 1986-ban történt, tehát évekkel megelőzte a társadalmi – politikait) a közjogi szabályozás is igen áttekinthető volt, az ide vonatkozó kormányrendelet rendelkezései ráfértek egy gépelt oldalra. A biztosítási rendszerváltás valójában a monopólium megszüntetését jelentette. Az akkori döntéshozó – ez még a Németh-kormány volt – még nem bízott a piaci versenyben, ezért úgy határozott, hogy azt szimulálni fogja; például a monopol Állami Biztosító kettéválasztásával. Maga a döntéshozó lepődött meg legjobban, hogy a „piacra dobott” két biztosító keményen versenyezni kezdett. Karinthylátomását idézve: „Azt álmodtam, hogy két biztosító voltam, és versenyeztem egymással.” Ezt az időszakot a hazai biztosítástörténet nagykönyve nem jegyzi aranybetűkkel.

A biztosításügy törvényi szintű szabályozására majd' tíz esztendő kellett még várni; de érdekes módon a hazai biztosítási piac valójában ez idő alatt épült ki.

Miben hozott változást a privatizáció, illetve a külföldi biztosítók megjelenése?

A szabad biztosítóalapítás lehetővé tette – sokak értelmzésével ellentétben – még nem az EU felé történő kacsintgatás volt, hanem

azt a hazai monopólium ellenes hangulat (is) motiválta. Az óvatos jogalkotó azonban igen magas összegben határozta meg az alaptőke összegét. (Az 1 milliárdos alaptőke szükségletből Svájcban például 3-4 biztosítót is lehetett volna alapítani!)

Ilyen magas befektethető tőkeösszegek a magyar piacon akkoriban nem nagyon voltak; illetve: ha voltak, akkor azt a tőketulajdonosok más – hamarabb profitot hozó – iparágakba fektették. De ami nem volt a magyar ugaron, az volt néhány száz kilométerrel arrébb, Európában, illetőleg a tengeren túl. Megjelentek tehát a külföldi befektetők, s ennek nálunk semmiféle akadálya, vagy korlátja nem volt.

Ezt a lépést a biztosítástörténészek és a közgazdászok még nem elemezték a szükséges mélységig, de rögtön akadtak olyanok, akik természetesen hazaáruulást kiáltottak. Egy azonban nyilvánvaló: ha akkoriban a hazai biztosítási iparba nem áramlik be az a jelentős mennyiségű tőke, az ezredfordulóra nem alakulhatott volna ki nálunk egy versenyképes biztosítási piac. Nem beszélve arról, hogy a külföldiek nem csak pénzt hoztak...

Évtizedes távlatból visszatekintve, mik lehettek azok az okok, amelyek segítették, hogy a hazai biztosítási piac állami konszolidáció, illetve komolyabb „ügyek” nélkül meg tudta úszni a privatizációt?

A biztosítási piac “csendes” konszolidációja a zajos bankbotrányok árnyékában zajlott. (Ezt az előnyt sajnos a hazai biztosítási piac soha nem tudta kihasználni!)

A képlet egyébként egyszerű volt: az elengedhetetlenül szükséges konszolidáció terheit nem a költségvetés viselte, hanem a külföldi befektetők, akik úgy számoltak, hogy hosszú távon ez számukra is kedvező lehet. Esetleg már rövidtávon is...

Ha már elismeréssel adózunk az áldozathozóknak, ne feledjük, hogy maguk a biztosítottak is jelentős terheket vállaltak, így maguk is a konszolidáció szereplőivé váltak. Magam is emlékszem arra, amikor a casco-díjam egyik évről a másikra három-négyszeresére emelkedett.

Mik a legfontosabb változások, módosítások, amelyek az Unióhoz való csatlakozás után következtek be a szabályozásban?

A legfontosabb változások még a Unióhoz való csatlakozás előtt következtek be, ugyanis elhatároztuk, hogy a toldozott-foltozott kormányrendeletecskék helyett lesz nekünk egy igazi Biztosítási törvényünk (Bit) is! Megalkotására kétféle módszer tűnt lehetségesnek. Az első: egy hozzáértő országgyűlési képviselő bead egy egyéni indítványt. A másik: a szakma alapos konzultációk és egyeztetések után a pénzügyminiszter, kormány és a T. Ház elé terjeszti a hazai biztosításügy és az intézményrendszer szabályozásáról szóló törvénytervezetét. A szakma és az érintettek akkor az utóbbi megoldás mellett döntöttek.

Ez a folyamat – a Biztosításfelügyelet és a MABISZ irányításával – több mint három évig tartott, a tervezet 17 írásos változatát még ma is őrzöm, a 18-adik a Magyar Közlönyben jelent meg. A Törvényt egyébként a T. Ház olyan konszenzussal fogadta el, mint amilyennel a képviselők javadalmazásáról szóló előterjesztéseket szokta.

A Bit. valójában már az EU-nak készült, egy évtizeddel a tényleges csatlakozásunk előtt. A törvény megalkotásával - a tagfelvételre készülők tízek között – mi lettünk a “jótanuló”. A Bit.-ben benne volt minden, ami az akkori európai szalonképességhez

kellett: a biztosítási ágak kettéválasztása, a szolvencialapú felügyeleti rendszer, a befektetések kanalizálásának szabályai; sőt még a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási rendszerünket is hajlandóak voltunk “lebutítani” a Vén Európa kedvéért. (Addig ugyanis bizonyos szempontból nálunk működött a legfejlettebb kgfb-szisztéma a kontinensen a biztosító korlátlan helytállási

A biztosítottak is a konszolidáció szereplőivé váltak.

kötelezettségével – ami persze biztosítástechnikailag hosszú távon kezelhetetlen volt.)

Ily módon a tényleges EU-csatlakozás nem rengette meg a hazai biztosítási szakmát és a piacot, bár tudomásul kellett venni, hogy a brüsszeli szabályozásnak továbbra is kedvenc terepe a pénzügyi szektor.

Mennyiben befolyásolta a piac alakulását, hogy az angolszász felügyelési modell, és nem a „kontinentális”, német típusú felügyelési modellt vette át Magyarország, illetve az EU?

A hazai piacot az befolyásolta leginkább, amikor egyáltalán létrejött a biztosításfelügyelet! A monopólium négy évtizede alatt ugyanis – egészen 1987-ig – hazánkban nem volt ilyen önálló intézmény, pontosabban: a felügyeleti jogokat a PM Biztosítási Főigazgatósága gyakorolta. Ez pedig – sajátos módon - maga a monopol Állami Biztosító volt. (E helyen ismét idézhetném Karinthy már említett látomását.)

Érthető módon 1987-ben a hozzánk történelmileg is közel álló német szisztémát vettük át, ami már a fogyasztóvédelmi indítást és a termékengedélyezést állította fókuszba. A szerződési feltételek és kalkulációk előzetes kontrollja azonban nehézkessé tette a folyamatot, sok esetben elhúzódott, és néha a piacot is megbénította, lehetetlenné téve az újszerű igényekre való

gyors reagálást. Legendás példa: amikor Magyarországon először rendezték meg a Forma 1-es futamokat, a hazai biztosítók nem tudtak ajánlatot tenni, mert mire a terméket engedélyezték, a motorok már az egyik következő helyszínen, Monza-ban dübörögtek.

A materiális felügyeleti rendszer eltörlése érezhető élenkülést eredményezett a magyar piacon, legalábbis a termékkínálat szintjén, bár a felügyelet gyakran gondolt vissza párás

Melyek azok a területek, ahol jelenleg folyamatban van az uniós szabályok implementálása?

A jogalkotásunk meglepő fegyelemmel, folyamatosan és időben eleget tesz az uniós rendelkezések átültetésére vonatkozó kötelezettségének (pl. kötelező gépjármű felelősségbiztosítás, viszontbiztosítás.)

A biztosításközvetítő irányelv (IMD2) módosítása kapcsán folyamatban van a jutaléktranszparencia szabályozásának kérdése is.

A gazdasági világválság bebizonyította, hogy a jelenlegi kockázatalapú felügyeleti rendszerek nem feltétlenül alkalmasak a jövőbeli rizikók jelzésére és kezelésére. Erre a kihívásra válaszul a hányatott sorsú Szolvencia II szabályozás szolgál, ami egy új Biztosítási törvényt igényel és többlépcsős hatálybalépést.

Mik voltak a legemlékezetesebb pillanatok az elmúlt évtizedek biztosítástörténetében? S mik voltak a legnehezebb pillanatok?

Az emlékezetes események természetesen a szakmai sikerekhez kapcsolódnak. A legnehezebbek pedig a kisszámú kudarcokhoz.

Emlékezetes volt a piacnyitás utáni érdeklődés a hazai pénzügyi szektor iránt, mint ahogy ilyen volt a hazai szakma érdekvédelmi, érdekképviseleti szervezetének (MABISZ) megalakulása is. Az meg már kifejezetten hízelgő, hogy az ún. volt szocialista országok közül bennünket kértek fel először az európai biztosítók szövetségéhez történő csatlakozásra.

A szakma számára az is nagy elismerésnek számított, hogy az első Bit. parlamenti végszavazása előtt valamennyi frakció vezérszónoka a MABISZ-szal egyeztetve készült fel, de emlékezetes marad a kqfb hatósági díjai ellen viselt következetes - és végül eredményes - harc is. (Ez már persze némi EU-s hátszéllel.) Emlékezetesek maradnak az olyan aprónak tűnő eredmények is, hogy az ország hét közgazdasági szakközépiskolájában tanítottuk (ötödik évben) a biztosítást, vagy: az egyetemeken beindult

a posztgraduális biztosítási szakközgazdász-, jogász és orvosképzés.

De a legemlékezetesebb - és talán legnehezebben mérhető - eredmény a szolgáltatások színvonalának és a szakma közmegítélésének a javulása volt.

A legemlékezetesebb kudarc természetesen a biztosítási adókedvezmények megvonása volt, bár ma már ezen a területen is vannak biztató eredmények.

Európában az egy főre jutó biztosítási díjbevételek átlaga négyszerese a hazainak. Ez elgondolkodtató adat, mert nincs még egy olyan pozíció, ahol az európai átlag négyszeresen jobb lenne a miénkénél. (A foci most figyelmen kívül hagyjuk.)

Az optimisták szerint azonban - s mi azok vagyunk - ez az adat főleg a fejlődés lehetőségét jelzi.

A pénzügyi kultúra javításáért a pénzügyi szolgáltatórendszer tehet a legtöbbet. És - ne szerénykedjünk - tett is.

szemekkel a materiális időkre.

A prudenciális szisztémára való áttérés csak látszólag szorította háttérbe a fogyasztóvédelmi igényeket, hiszen a piac is hamar rájött: a működő- és fizetőképesség folyamatos kontrollja a legértékesebb fogyasztói garancia.

Mennyiben jelenthet problémát/feladatot, hogy miközben a biztosítási piacot érintő európai szabályozás egységes, az egyes tagországok piacainak fejlettsége, a lakosság pénzügyi kultúrája eltérő?

Ezzel a problémával mind az Uniónak, mind a tagoknak és a leendő tagoknak is számolniuk kell; és nem csak a pénzügyi szolgáltatási területen. Sajnos az euroszeptikusoknak is ez a legfőbb érvük.

A piacok fejlettsége nyilvánvalóan a gazdasági mutatóktól függ, tehát ezen a területen lehetünk optimisták. Ami pedig a pénzügyi kultúrát illeti, ennek javításáért a pénzügyi szolgáltatórendszer tehet a legtöbbet. És - ne szerénykedjünk - tett is.

Egy ilyen nagy nemzetközi szervezetben a nemzeti különbségek mindig is jelen lesznek, azokkal együtt kell élni. A foci területéről vett hasonlattal: a labdarúgó világbajnokságon is különböző adottságú és kvalitású csapatok indulnak. A selejtezőkön azonban túl kell jutni...

SUMMARY:

In 1986, prior to the later fundamental political changes, basic reforms were introduced in the Hungarian insurance sector. The insurance monopoly was eliminated by the government and new rules have reformed the legal environment of the insurance industry by ensuring preferential treatment for foreign investors. These measures introduced an important impetus to the development of the Hungarian insurance business; companies from all over Europe have invested capital in the country. Required minimum capital was significantly high at that time (compared to other European market), and this circumstance contributed to the peaceful consolidation of the insurance market too.

Participants of the reshaped Hungarian insurance market established the Association of Hungarian Insurance Companies (MABISZ) in 1990 with the mission to represent the interest of the Hungarian insurance industry in all walks of life. Among the

ex-socialist EEC countries MABISZ was the first national association which was invited to join the European Insurance Federation (CEA at that time).

As far as the EU membership is concerned, the Government committed itself to achieve compliance with all Community legislation by the accession date. EU harmonization took place in two steps. In the first step Hungary adopted provisions not tied to membership and applicable to the domestic market without detriment, and preparations for the single internal market. In the second step, coming into effect on accession, full harmonization with community legislation was introduced in all issues where the transposition of regulations was effectively compulsory. In certain issues the Hungarian legislation applied even stricter provision than the EU legislation.

Current challenges of the EU memberships are the ongoing revision of Insurance Mediation Directive (IMD2) and the adoption of Solvency II regulation.